

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «ШУЛЬГА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(Заява № 16652/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

2 грудня 2010 року

ОСТАТОЧНЕ

Рішення може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Шульга проти України»,

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи комітетом, до складу якого увійшли:

Марк Віллігер (Mark Villiger), *Голова*,

Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre),

Ганна Юдківська (Ganna Yudkivska), *судді*,

та Стівен Філліпс (Stephen Phillips), *заступник Секретаря секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 9 листопада 2010 року,

вносить таке рішення, що було прийнято в той же день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу порушено за заявою (№ 16652/04), поданою проти України до Суду 7 квітня 2004 року громадянкою України пані Ганною Іванівною Шульгою (далі — заявниця) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).

2. Уряд України (далі — Уряд) представляв його Уповноважений — п. Ю. Зайцев.

3. 2 березня 2009 року Голова п'ятої секції вирішив направити заяву Уряду. Відповідно до Протоколу № 14 ця заява була передана для розгляду комітету з трьох суддів.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Заявниця народилась в 1942 році та проживає в с. Володарське, Донецька область, Україна.

A. Перше провадження

5. 24 лютого 1998 року Новогродівський міський суд Донецької області зобов'язав Державне відкрите акціонерне товариство «Шахта «Росія» сплатити чоловікові заявниці 2000 грн (приблизно 1000 доларів США) відшкодування моральної шкоди, завданої йому в результаті нещасного випадку на виробництві. 12 березня 1998 року суд направив виконавчий лист щодо цього рішення до державної виконавчої служби. Пізніше заявниця та її чоловік звернулись із заявою про перегляд цього рішення за нововиявленими обставинами. Однак їх спроби були безуспішними.

6. 14 січня 2003 року чоловік заявниці помер. За твердженнями заявниці в 2003 році її дочка отримала суму, присуджену рішенням від 24 лютого 1998 року, та передала ці кошти заявниці. В 2006 році заявниця подала декілька запитів до державної виконавчої служби та Новогродівського міського суду Донецької області для отримання інформації щодо виконавчого провадження. Однак її спроби були безуспішними. У своїх зауваженнях Уряд також не надав інформації щодо дати виконання рішення.

В. Друге провадження

7. У листопаді 2003 року заявниця звернулась до Новоградівського міського суду Донецької області з позовом до Управління пенсійного фонду України у м. Новоградівці Донецької області щодо здійснення перерахунку її пенсії. 29 березня 2004 року суд відмовив заявниці. 10 червня 2004 року Апеляційний суд Донецької області залишив це рішення без змін. У липні 2004 року заявниця подала касаційну скаргу. 19 жовтня 2006 року Вищий адміністративний суд України залишив без змін рішення судів нижчих інстанцій.

С. Третє провадження

8. 10 листопада 2003 року заявниця звернулась до Новоградівського міського суду Донецької області з позовом до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, стверджуючи, що її чоловік помер в результаті професійного захворювання. Вона вимагала відшкодування шкоди, завданої їй в результаті смерті чоловіка. 27 жовтня 2004 року суд відмовив заявниці у задоволенні позову. 24 січня 2005 року Апеляційний суд Донецької області залишив це рішення без змін. 23 лютого 2005 року заявниця подала касаційну скаргу. 4 травня 2007 року Верховний Суд України направив касаційну скаргу заявниці на розгляд до Апеляційного суду м. Києва. 30 жовтня 2007 року останній, діючи як суд касаційної інстанції, залишив без змін рішення судів нижчих інстанцій.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

9. Відповідні положення національного законодавства щодо виконання рішень викладено в рішенні Суду у справі «*Ромашов проти України*» (*Romashov v. Ukraine*) (№ 67534/01), пп. 16–19, від 27 липня 2004 року).

10. 22 лютого 2007 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій». Ці зміни встановлювали, *inter alia*, що касаційні скарги в цивільних справах, які знаходились на розгляді у Верховному Суді України станом на 1 січня 2007 року, мали бути передані на розгляд колегії суддів відповідних апеляційних судів.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ

11. Заявниця скаржилась на невиконання рішення, винесеного на користь її чоловіка. Вона посилалась на статтю 1 Першого протоколу до Конвенції, яка передбачає наступне:

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів...»

A. Щодо прийнятності

12. Уряд стверджував, що скарга заявниці за статтею 1 Першого протоколу має бути визнана непринятною, оскільки заявниця не скаржилась на невиконання за пунктом 1 статті 6 Конвенції. Уряд також зазначив, що ні заявниця, ні її чоловік не подали виконавчий лист до державної виконавчої служби.

13. Заявниця висловила заперечення.

14. З огляду на практику Суду з цього питання, Суд зазначає, що невиконання рішення суду на користь заявника або заявниці становить втручання в право на мирне володіння своїм майном, як це визначено у першому реченні пункту 1 статті 1 Першого протоколу до Конвенції (див., серед інших джерел, рішення у справі «Бурдов проти Росії» (*Burdov v. Russia*), № 59498/00, п. 40, ECHR 2002-III, та рішення у справі «Ясіюнієне проти Литви» (*Jasinien v. Lithuania*), № 41510/98, п. 45, від 6 березня 2003 року). Що стосується заперечення Уряду щодо неподання заявницею виконавчого листа, Суд зазначає, що у цій справі чоловік заявниці отримав остаточне та таке, що підлягало виконанню, рішення про стягнення з шахти, що належала державі. Суд далі повторює, що недоречно вимагати від особи, на користь якої прийнято рішення у справі, відповідачем в якій є держава, пізніше ініціювати виконавче провадження для того, щоб отримати компенсацію (див. рішення у справі «Лізанець проти України» (*Lizanets v. Ukraine*), № 6725/03, п. 43, від 31 травня 2007 року та судову практику щодо цього). Відповідно Суд відхиляє заперечення Уряду.

15. Суд зазначає, що скарга заявниці не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також вважає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Відповідно скарга визнається прийнятною.

B. Щодо суті

16. Уряд не висловив жодних зауважень щодо суті скарги.

17. Заявниця підтримала свою скаргу.

18. Суд зауважив, що відповідно до твердження заявниці рішення від 24 лютого 1998 року було виконано лише в 2003 році.

19. Суд часто констатує порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції у справах, подібних до цієї (див. рішення у справі «Лопатюк та інші проти України» (*Lopatyuk and Others v. Ukraine*), заява № 903/05 та інші заяви, п. 22, від 17 січня 2008 року).

20. Дослідивши всі матеріали справи, які є в його розпорядженні, Суд зазначає, що Уряд не надав жодного факту чи аргументу, здатного переконати Суд дійти іншого висновку в даній справі.

21. Відповідно мало місце порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

22. Заявниця скаржилася, що тривалість третього провадження була несумісною з вимогою «розумного строку», яка закріплена у пункті 1 статті 6 Конвенції, що передбачає наступне:

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

A. Щодо прийнятності

23. Суд вважає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також вважає, що вона не є непринятною з будь-яких інших підстав. Відповідно скарга визнається прийнятною.

B. Щодо суті

24. Уряд не погодився з цією скаргою заявниці. Зокрема Уряд зазначив, що причиною тривалого розгляду касаційної скарги заявниці було перенавантаження Верховного Суду України. Уряд також зазначив, що з метою вирішення цієї проблеми було прийнято Закон від 22 лютого 2007 року.

25. Заявниця висловила заперечення.

26. Суд нагадує, що розумність тривалості провадження повинна визначатись у світлі відповідних обставин справи та з огляду на такі критерії: складність справи, поведінка заявниці та відповідних органів влади, а також важливість предмета спору для заявника (див., серед багатьох інших джерел, рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*) [ВП], № 30979/96, п. 43, ECHR 2000-VII).

27. Період, який має розглядатись у цій справі, розпочався 10 листопада 2003 року та закінчився 30 жовтня 2007 року. Таким чином, тривалість провадження становила майже чотири роки у судах трьох інстанцій.

28. Суд зазначає, що основна затримка в провадженні мала місце в зв'язку з тим, що касаційна скарга заявниці не була розглянута в належний строк. Суд нагадує, що це роль національних судів організувати судові провадження таким чином, щоб вони були без затримок та ефективними. Однак, на думку Суду, національні суди не діяли з належною сумлінністю.

29. Суд часто констатував порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, подібних до цієї (див., *mutatis mutandis*, рішення у справах «Догру Авсар проти Туреччини» (*Doru Avar v. Turkey*), № 14310/05, п. 8, від 12 січня 2010 року, та «Фрідлендер» (*Frydlender*), п. 46, зазначене вище).

30. Дослідивши всі матеріали справи, які є в його розпорядженні, Суд зазначає, що Уряд не надав жодного факту чи аргументу, здатного переконати Суд дійти іншого висновку в даній справі. З огляду на практику Суду з цього питання Суд доходить висновку, що у даній справі тривалість судового розгляду була надмірною та не відповідала вимозі «розумного строку».

Відповідно мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

31. Заявниця скаржилась за пунктом 1 статті 6 Конвенції на несправедливість та тривалість проваджень. Зокрема, вона стверджувала, що суддя, який розглядав її справу та справу її чоловіка, не був безстороннім та незалежним. Вона також скаржилась за пунктом 1 статті 6 Конвенції на тривале невиконання рішення, винесеного на користь її чоловіка. Посилаючись на статтю 1 Першого протоколу, вона скаржилась на результати проваджень в її справі та справі її чоловіка. Крім того, вона посилалась на статті 13 та 14 Конвенції в контексті фактів справи.

32. Суд, дослідивши решту скарг заявниці, а також всі матеріали справи, які є в його розпорядженні, та в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, не виявив ознак порушення прав і свобод, закріплених Конвенцією або протоколами до неї. Отже, ця частина скарги повинна бути відхилена як явно необґрунтована відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції.

IV. ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

A. Шкода

33. Заявниця вимагала 7196 євро відшкодування матеріальної шкоди та 4000 євро відшкодування моральної шкоди, завданої їй.

34. Уряд оскаржив ці вимоги.

35. Суд не вбачає будь-якого зв'язку між встановленим порушенням та матеріальною шкодою, що вимагається, тому він відхиляє заявлені вимоги.

36. Суд також бере до уваги те, що заявниця зазнала моральної шкоди. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, Суд присуджує заявниці 2000 євро відшкодування моральної шкоди.

B. Судові витрати

37. Заявниця вимагала 80 євро відшкодування судових витрат. Однак вона надала квитанції на відправлення поштової кореспонденції на суму 223 грн. (приблизно 23 євро).

38. Уряд залишив вирішення цього питання на розсуд Суду.

39. Згідно з практикою Суду заявник має право на відшкодування судових витрат лише в разі, якщо було доведено, що такі витрати були фактично понесені і були неминучими, а їхній розмір — обґрунтованим. У даній справі Суд, врахувавши документи, що є в його розпорядженні, та зазначені вище критерії, вважає за доцільне присудити 23 євро на відшкодування вказаних витрат.

C. Пеня

40. Суд вважає за доцільне призначити пеню виходячи із граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* скаргу за пунктом 1 статті 6 Конвенції щодо надмірної тривалості третього провадження та скаргу за статтею 1 Першого протоколу щодо тривалого невиконання рішення суду прийнятними, а решту скарг у заяві неприйнятними.
2. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у зв'язку з тривалістю третього провадження.
3. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.
4. *Постановляє*, що:

(a) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держававідповідач має сплатити заявниці 2000 (дві тисячі) євро відшкодування моральної шкоди та 23 (двадцять три) євро відшкодування судових витрат, враховуючи будьякий податок, який може бути стягнуто з цих сум, що мають бути конвертовані у національну валюту держававідповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.

5. Відхиляє решту вимог заявниці щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою та повідомлено письмово 2 грудня 2010 року відповідно до пунктів 2 та 3 правила 77 Регламенту Суду.

Стівен Філліпс
Заступник Секретаря

Марк Віллігер
Голова